

posebej ali zajedno z meščansko šolo, ako so okolščine, ki govore za to.

Meščanskošolski učitelji so vsi izšli iz vrst ljudskošolskega učiteljstva in gotovo ne iz najslabših. Vsakemu je gotovo delo v ljudski šoli znano ter mu mora ostati znano, kajti meščanska šola kot višja kategorija narodnega šolstva mora ostati v nepretrganem stiku z ljudsko šolo; isto velja v učiteljskih. Ne separatizem ter zaplankanost, temveč neka enotnost se mora vleči kot rdeča nit skozi vso šolstvo. To je bila tudi ideja pokojnega Schreinerja. Da pa se me ne krivimo ne razume, nikakor ne trdim, da ni med ljudskošolskim učiteljstvom sposobnih nadzornikov. Tudi ne razumem v čem se razlikuje šola ljudske šole od iste meščanske šole in obratno, kar nekateriki zatrjujejo. Gotovo, da se poučuje v meščanski šoli v čokaj razsežnejšem obsegu nego na ljudski šoli in pri tem še gotovo stvari, ki se v ljudski šoli ne podavajo, ali to je interna stvar meščanskošolskega učiteljstva, a metoda bodi in je ista: nazornost in indukcija, kar velja tudi o učiteljskih in v pretežnem delu srednjih šol. Le najvišje učne stopnje na srednjih šolah se drže deduktivne poti kot tudi univerze, to pa zaradi poglobitve v znanost.

Kdor je dober metodik v ljudski šoli, bo brezdvomno, ko je postal meščanskošolski učitelj, tudi isti dober metodik v meščanski šoli in obratno. Najmanjša praksa na meščanski šoli bo začetniku zadostovala, da bo zamogel prevdariti, s kako upravičenostjo sme računati na zaželjen uspeh. Zaradi tega sem proti sistemu inštruktorjev, ki bi sicer ne bili breznomembni, a ta namen, ki ga naj imajo, se doseže v lepši in popolnejši meri, to je potom skupnih konferenc, celokupnega učiteljstva pod vodstvom nadzornika. Seveda morajo biti te konference izvrstno organizirane in dirigirane. Konference so naj forum, kjer se naj izmenjujejo misli ter naj prodre misel najposobnejšega. Konferencam dajem tudi zaradi tega prednost pred inštruktorji, ker bo tudi tukaj zastopano učiteljstvo vseh skupin. Reševala se bodo vprašanja vseh panog in kar je glavno: vzgojni problem, kar bi ostalo popolnoma zanemarljeno pri strokovnem sistemu nadzorstva ter tudi pri skupnih strokovnih konferencah, ki si jih nekateri mislijo namesto celokupnih. Ne pozabimo vendar, da je prvo vzgoja in ves pouk le sredstvo v dosegu tega smotra. Vsi strokovni učitelji se morajo zanimati tudi za ostale njim nelastne smotre. Izolacija ni nikoli na mestu. Kam pa pride, če se bodo strokovni učitelji le vglabliali v svojih skupinah, ne oziraje se za ostale predmete. Toliko znanja iz vseh drugih literarnih predmetov, kolikor se ga naj podaja na meščanski šoli moramo pač vedno pričakovati od vsakega učitelja. S tem je vedno zajamčeno medsebojno supliranje za slučaj potrebe. Kam pa si naj gremo po supleta, če tovariš zbolí. Na šolah, kjer so posamezne skupine zastopane po 3, 4 tovariših kot v Mariboru in v Ljubljani, je nadomestovanje po tovarišu iste skupine lahko mogoče; kaj pa kje drugje, ali bodele dobili kar tako supleta poslanega iz Ljubljane ali bodele predmet za 3, 4 tedne črtali iz urnika? Kratkotrajno, konference skupnih je treba in ne strokovnih; bodo sicer trajale del časa, česar se nekateri boje, pa bomo že morali žrtvovati tudi to, sicer pa ne izgubimo iz vida, da je vzgojen problem glavna naloga vseh. Druga naloga inštruktorjev: uvajanje v moderne struje, v metode itd. Tam, kjer bo inštruktor zajemal modrost, jo naj zajema učitelj sam. Blago iz prve roke je vedno boljše nego iz druge. Kar se pa spoznavanja metode v praktičnem oziru tiče, gospoda so medsebojne hospitacije več vredne, kot poročilo in ustno izročilo inštruktorjev. Teh hospitacij, dasi že davno nasvetovanih ter naravnost predpisanih, pa se nekateri bojijo kot hudiča. Rečem vam, tam, bo pa tudi inštruktor malo zalegel. Hospitaliziramo medsebojno na isti šoli na sosednjih in če treba posestimo tudi v razredu tistega, ki se najbolj blišči.

Trdi se, da bi inštruktor ne izrekal sodbe o delu posameznika, temveč le administrativni nadzornik. Kaj pa, če ta iz kateregakoli vzroka ne bo mogel posetiti posameznika razno takrat, ko bi bilo potrebno, pa bo mogoče inštruktorja zaupno vprašal, kako je z njim. Si bo takrat inštruktor ušesa zamašil! Le preveč špicelov ne, temveč enega ali dva, kolikor potrebno s popolnim nazivom nadzornik in ne lažim imenom: inštruktor ali informator. Nadzornik naj bo to, kar biti mora. Ne za vsako skupino posebej, temveč za vse skupine eden in zmožen. (NB. Vsekakor za specijelne predmete kot risanje, te-

lovadba, gospodinjstvo, še strok. nadzornika, ker je tega treba).

Okrajni kot tudi višji šolski nadzornik mora biti zmožen presoditi in oceniti delo v vseh literarnih in realističnih predmetih; zato se pa naj zbere primeren moč. Če pa hočete strok. nadzornike, pa morate imeti logično tudi strokovne ravnatelje, torej najmanj tri, kajti ti v prvi vrsti ocenjujejo učiteljstvo. To pa lahko upamo, da bo okrajni nadzornik, bivši strokovni učitelj, lahko tudi presodil uspeh in metodo v njemu ne lastni stroki, saj je videl delo svojega tovariša večkrat, se zanimal za isto ter eventuelno sam že počeval, če ne drugače pa kot ljudskošolski učitelj. Tudi kot tak bo gotovo vedel, ali je učna pot primerna za dosego smotra, ki je predpisan.

Separatizem je nadalje tudi to, da naj je višji šolski nadzornik edinole učitelj iste šole, katere nadzoruj. To do najnovejših dobe ni bilo upeljano. Pokojni Schreiner je bil svoje dni okrajni šolski nadzornik, nikdar pa ni bil ljudskošolski učitelj. Kdo si upa le misliti, da ni bil dober okrajni šolski nadzornik in da ni bil najboljši višji šolski nadzornik za ljudske in meščanske šole! Gospoda, na eni strani se borimo za višješolsko izobrazbo, na drugi strani pa akademike podimo. Se vam nič ne zdi! Jaz trdim: višješolski nadzornik mora biti moč, z višjo naobrazbo, ki je v štorsko in učiteljstvo presojati z višjega vidika. Ne samo praksa ne, temveč tudi znanje in poznanje. Seveda pri vsem tem ne sme biti višješolskemu nadzorniku šolstvo nepoznana zadeva. Za višješolskega nadzornika bo gotovo akademik, ki se ni zanimal za nižje šolstvo, manj sposobni nego sleherni ljudskošolski učitelj. Imamo pa ljudi vsaj toliko, kolikor je sistemiziranih višješolskih nadzornikov mest, ki so akademsko naobraženi, pa jim nižje šolstvo tudi ni španska vas.

Najidealnejše bi bilo, da bi bil vsak ravnatelj učiteljskega hkratu član višješolskega sveta ter višješolski nadzornik za ljudske in meščanske šole. Ta bi potem na naraščajo lahko popravljal to, kar vidi napačnega med šolniki. Seveda Schreiner in Bežek sta umrla, a skrbimo za to, da dobimo njima primerne naslednike.

Tako si mislim jaz nadzorstvo ljudskih in meščanskih šol. Željo imam le to, da se šolsko vprašanje reši stvarno ter spravi v tir, v katerem sigurno dosežemo smoter šole.

A. M.:

Begunsko učiteljstvo in naš žurnalistika.

Ime begunec postaja psovka. Spominja me izraza, s katerim nas je zmerjala fakinaža v Trstu, Gorici in v Kopru in nehote potezam v duhu paralelo med obema.

»Sciavo« — suženj sem bil tam spodaj — opljuvan in zmerjan, ko sem se hotel v ljudsko šolo. Na učiteljsko smo se pretepali za enakopravnost z zastopniki XX. stoletne avite-culture, danes kot mož sem v podobnem slučaju. Z menoj pa čutijo tudi ostali tovariši in tovarišice isto bol.

Begunec — psovka — ni ravno direktna, ali z njo namigavajo na nas mnogi, ko hočejo po vzoru gesla »Mi sami in samo mi!« (glej »Slov. Narod« od 15. aprila št. 84.), povdarjati svojo plemensko pokrajinsko, da celo krajno superijornost napram drugim — tujcem itd.

Res je med ljudmi, ki so zapustili sločno goriško okolico, našo lepo Adrijo ali pa prišli iz mučeniške Istre, precej elementov dvomljive, moralne kakovosti, toda to niso begunci. Pa saj se nihče tudi ne briga zanje. Zanimanje posveča dobro, verno ljudstvo, a še bolj njega demagoški voditelji in zavajalci vseh barv siromaku-beguncu, ki je tu radi skorje kruha. In na tem siromaku lomijo palice, tega tepejo in mučijo duševno, grene mu življenje, a mu tudi telesno škodujejo, če morejo.

Pa je zopet med temi malimi nekdo, ki je posebna tarča vsem kritikom in kavarističkim političnim junakom. To je slovenski učitelj, slovenska učiteljica, ki sta tu v svoji domovini, ki delujeta v njej, ki jim je bila in je ideal, radi katerega so danes tu.

Iz zasedenega ozemlja je pobegnilo tisoče raznih nameščencev, med njimi sorazmerno malo učiteljstva. A že med temi je bilo mnogo tovarišev (sic), ki bi bili zunanji zasedenega ozemlja morali prejeti slej proč, toda kaj to. Eden zakriči in zbor ponavlja za njim: Križaj ga oziroma nazaj, a če se vsi vrnejo, kolikor jih je tu, jih ni mnogo nad 100 (en sto), to je 1/30 vsega tukajšnjega učiteljstva, ali bodo

podobni gigantom zdrobili laško hidro. Toda kaj bi se prerekal z zakrknjenci, kaj brskal po statistiki.

Pred menoj ležita »Jutro« 14. t. m. in »Slovenski Narod« 15. aprila. V prvem listu čitam koncem članka: »Razpisana učiteljska mesta v Istri« sledeče stavke:

»Oni učitelji-begunci, ki so toliko po žrtvovani in pogumni, da hočejo kljub današnjim razmeram stati ob strani svojemu nesrečnemu narodu in mu pomagati v boju za obstanek, naj se javijo nemudoma za razpisana mesta,« ker jih bodo sicer Italijani z izgovorom, da ni na razpolago jezikovno usposobljenih moči, zasedli s svojimi ljudmi.

V »Slovenskem Narodu« pa je kar poziv: »Pozivamo jugoslovenske učitelje in učiteljice v anektiranem ozemlju kakor tudi one, ki se še nahajajo v Jugoslaviji, naj nemudoma storijo svojo narodno dolžnost in vložijo prošnje na navedena mesta.« Sledi sklep članka. Tendence njegova je resnična, a posledic ne odvrnejo taki pozivi, kar hočem nekoliko osvetliti v naslednjem.

Ta poziva sta vsebinsko idealna, a v njih obliki leži ost naperjena na nas, ki moramo ob vsaki priliki, ko je razpisano kako mesto v Primorju, poslušati moralne zafrkacije ali pa plamteče klice na vrnitev. Bilo je v preteklem letu, ko sem čital o razpisih raznih mest v zasedenem ozemlju. Za sezanski okraj sem se sam zanimal, drugi za druge, in kaj se je izkazalo. Razpis je bila gola formalnost, da so mogli potem na razpisanih zasedenih mestih potrditi tam sedaj službujoče učiteljstvo. Naši dnevniki so videli že ves Kras, vso Vipavo in že koj preplavljen z Italijani iz kraljestva.

Pred časom je bil izdan poziv od viš. šol. oblasti, vrniti se v Primorje, ob polomu na Koroškem — pa na Koroško. Kaj je bil uspeh? Kdor je prosil, je ostal na cedilu, to je vse zraven duševnih muk in mnogih poti semtertja.

Nikakor ne trdim, da ni v Istri pomikanja slovenskega učiteljstva. Saj je ta dežela najnesrečnejša izmed anektiranega ozemlja. Že pod Avstrijo težko stališče Slovanov je postalo pod »liberalno« Italijo neznošno. Toda kaj ste pomagali z vpitjem nai gremo nazaj? Kako prisilite Italijane v to, da sprejmejo zopet v službovanje tukajšnje begunsko učiteljstvo?

Kateri urad naj nam da spričevalo o brezhibnem političnem obnašanju?

Kam smo pristojni, ko ni še urejeno vprašanje opcije. Kar listi pišejo in kar nam poročajo o tem iz raznih uradov, se izpreminja pač kot vreme v jeseni.

Verujte mi vsi, ki nas poganjate čez mejo v svoji ljubezni do nesrečnih bratov in sester, da bi radi šli mimo, toda **pokažite nam konkretno pot**, podajte nam sredstvo, ki prisili Italijane, da ne bodo metali naših prošenj v koš. Naj ne bo Vaša ljubezen le fraza, vržena v svet le kot trenotni izraz Vaših ogorčenih src.

Pomagajte Klubu učiteljstva zasedenega ozemlja v njegovi akciji glede vračanja na prejšnja mesta.

Dvomim pa, da bi izveli kaj več konkretnih uspehov, kakršnih je klub deležen. Edino država stori tu kaj za nas in za trpine tam spodaj, toda ne z Vesničevim receptom klanjanja pred pariškimi močniki.

Dvomim pa zelo, da bi radi izgnanih, prebeglih in vojnih beguncev učiteljskega stanu, padla beseda disharmonije v medsebojnih razgovorih z verolomnimi, zvitimi Lahi.

V Ljubljani obstoji urad, ki daje in hoče dati direktive za vračanje v anektirano ozemlje, toda tudi njegovi uspehi so neznatni oziroma ničevi.

Na čelu urada je mož, ki posega s svojo roko celo v zadevo nastavljanja begunskega učiteljstva na razpisana stalna mesta. Od njegovega podpisa je odvisno, če dobi prošilec (prosilka) naprošeno mesto ali ne, oziroma če pride v poštev pri določanju ternopredlogov.

Tega bodi enkrat konec. Urad za zaščito beguncev in podobni uradi niso tu, da nam otežujejo bivanje tu, da nas degradira v državljane II. stopnje.

Ali se mar bojite, da ne pojdemo več dol, če bomo definitivni. Če je pa kdo med nami, ki zasluži posebne pažnje, opravite z njim, če je s tem postopanjem zadovoljen in imate povoda skrbeti zanj in za njegovo bodočnost, toda begunsko učiteljstvo **noče več vašega varuštva**. Begunsko učiteljstvo zahteva, da stopi tu Klub v energično akcijo, da bo konec raznih izjav in podpisov, ki niso na mestu.

Če pa dosežete enkrat to ugodnost, da bomo res mogli nazaj, potem verujte, da nas mnogo da slovo deželi, v kateri sega politično obzorje le od Snežnika do Kamniških planin in od Logatca do Ko-

čevja. Ljubitelji svobode, spoštuječi druge prez ozira na pripadnost k stranki ali svetovnemu nazoru, ne dobimo tu dovolj odmeva.

Zdemagogizirano ljudstvo nam ne more nadomestiti s svojo mnogokrat komaj prikrito mržnjo trdnih Kraševcev, idealnih Tržačanov, veselih Goričanov in trdovratnih Tolmincev.

Časopisje pa naj ne bo tako naivno, radikalno in naj ne odpira svojih predalov vsakemu godrnjavcu, ki čuti potrebo napisati kak nauk na naš račun.

Rekord v surovosti naprav nam pa odnaša nesporno »Slovenec«, ki je lani v svoji 136. številki od 18. junija pod naslovom »Kam plovemo« zmetal na nas vso nesnago, kolikor je je našel po kotih svoje redakcije.

Gospoda — novinarji — vedite, da se zavedamo, da je vaše delo veljavno za vzgojo naroda, ki je poverjen tudi nam, a ne jemljite nam ugleda pri njem s svojo pisavo.

Zato manj fraz, več premisleka, da ne bo nesporazumljen in ne bodo triumfirali Italijani in zrlji z obupom na nas in naš boj naši idealni sorojaki Julijske Benečije.

Tu smo in tu ostanemo, vzklika patriotično italijanski bersaljer, a tudi mi vam pravimo:

Tu smo, tu ostanemo, dokler nas ne pokliče nazaj faktor, ki ga bo upošteval Italijan. Listi naj se pa nikar ne smešijo več s pozivi pred fašisti, ki postajajoč pozornost posrbe, da ne pride čez mejo nobeden jugoslovanski apostol-učitelj, pa tudi duhovnik ne. Pika.

Z zborovanja „svete vojske“.

O surovosti, nenravnosti in pijančevanju, teh treh najhujših napakah našega naroda, je na javnem shodu »svete vojske« dne 10. t. m. predvsem poročal tovariš nadučitelj Rudolf Horvat.

Glede surovosti meni, da je prva dolžnost staršev in vzgojiteljev **poučevati otroke o lepem vedenju** ter jih zlasti o lastnem **zgledom** navajati k **plemenitemu ravnanju**. Odrasli mladini priporoča vstop v razna **kulturna društva**, ki pa morajo v pravem duhu vršiti svojo **vzvišeno nalogo**.

Za odrasle sploh je pa najvažnejši kulturni činitelj **časopisje**, ki pa bo dosegalo svoj pravi namen šele tedaj, ko izginijo iz njega raznovrstne psovke in surovi napadi na cele stanovce.

Za odpravo oziroma omejitve **nenravnosti** predlaga sledeča sredstva:

1. Efični **vzgojni pouk**, ki temelji v **verouku**. Da bo pa dosegel le-ta svoj namen, naj odpade stari verbalizem, to je čobesedno učenje katekizma na pamet.

2. **Nacionalno vzgojo**, toda ne fašistovske, to je zločinske, kakoršno je menil nek primorski akademik, da hoče baje naše učiteljstvo upeljati v šole; zakaj le s pravo narodno vzgojo se otrese naše ljudstvo čimprej onega suženjskega duha, ki v njem tči že 1300 let. Na ta način bo na vsaj v prihodnje moči prepričati narod take moralne propalosti, v kakršno je zaslilo zlasti naše narodno nezavedno ženstvo v sedanjih Julijski Benečiji; medtem ko se ni iz narodnega nasprotstva nobena Italijanka prostovoljno udala kateremu izmed naših vojakov, ko so pred leti zasedle bivše avstrijske čete italijansko Benečijo.

3. Pouk o **spolnosti**, ki naj ga vršita oče in mati o pravem času.

4. **Nadzorovanje** doraščajoče mladine, predvsem glede oseb, s katerimi občuje.

5. Prepoved **nemoralnih** knjig, slik, gledaliških in kinematografskih predstav ter posebno **premoderne ženske obleke**.

6. Ker so **prenapolnjena stanovanja** pogostoma povod nemoralnega življenja, naj vlada preskrbi čimprej za zadostna in primerna stanovašišča.

7. Oblastva in gospodarji naj pripomorejo s primernimi **predurnimi** svojim uslužbencem **zgodaj se ženiti**.

Nikakor pa ni poročevalec proti plesu, če se isti vrši dostojno in pod dobrim nadzorstvom.

Z ozirom na surovost in nenravnost konstatira še univ. prof. Ozvald, da sta ti napaki **simptomi bolne duše**, ki jo je treba preustrojiti s pozitivnim delom.

Nato navede tri vire teh napak:

Prva in glavna kal je institucija **kino**, ki naj se odpravi in nadomesti s cenim gledališčem.

Druga kal je dostop nedoraslim k **porotnim razpravam**, a tretja je — **ulica**, koder stopajo napol naga dekleta.

Prof. Fr. Vadnjal priporoča glede vzgoje, da se srednješolska mladina iz-

loži iz političnih organizacij in iz telovadnih društev.

Smatra za zlo tudi preveliki pohlep po zabavi ter pozivlja policijsko oblast, ki naj pazi posebno strogo, da se ne prekorači policijska ura.

Končno predlaga ustanovitev neke vrste **mravstvene policije**.

Tovariš Horvat poroča nato še o **pijančevanju**. Iz tega poročila podajemo samo one točke, ki so splošno zanimive ter druge, ki se tičejo predvsem šolstva in učiteljstva.

1. Vsak gostilničar mora prodajati poleg opojnih tudi brezalkoholne pijače.

2. Brez vsake posebne obveznosti mora dati hrano tudi abstinentom.

3. Kaznjivo je žaljivo smešenje abstinentov.

4. Na »Roditeljskih sestankih« naj se poroča poleg drugega predvsem o alkoholizmu.

5. Vsak drugi mesec morajo šolska vodstva predlagati šolskim oblastem **statistični pregled šolskih abstinentov**; zato naj bo pri mesečnih konferencah na dnevnem redu tudi stalna točka n. pr. »Naša abstinenca«.

Zelo zanimivo je, da je izdalo ministrstvo narodnega zdravja v sporazumu z ministrstvom prosvete poseben »Načrt zakona za pobjanje alkoholizma«, ki vsebuje po večini navodila za gostilne.

K temu načrtu je pa dostavilo naše poverjenišvo za socialno skrb nekaj prav dobrih pripomb, iz katerih navajamo samo sledeče:

V svrhu sistematične državne protialkoholne propagande naj se imenujejo strokovni **potovalni učitelji**, katerih naloga bi bila, vršiti vsestransko propagando:

1. urejevati in voditi protialkoholna predavanja, diskusije, razstave, izlete, dramske uprizoritve itd.;

2. predavanja naj bi se vršila v obliki ciklusov s sodelovanjem krajevnega izobraženstva brez razlike političnega mišljenja;

3. ob takih prilikah naj bi se vršil ob navzočnosti krajevnih političnih, šolskih in drugih zastopnikov ljudstva razgovor o boju proti alkoholizmu s posebnim oziranjem na dotični kraj;

4. potovalni učitelji naj bi skušali po predavanjih v šolah — v kolikor niso tega storili že učitelji sami — organizirati mladino v protialkoholne krožke. Tak krožek naj bi se delil v dve vrsti članov, in sicer abstimente in zmernike; mladina do končanega 18. leta naj bi pristopila k abstinentom.

Pri vseh oblastvih I. inštanca, policijskih ekspoziturah, policijskih komisarijatih in kr. policijskih ravnateljih, naj bi se poveril uradniku referat o vseh alkoholnih in protialkoholnih zadevah. Ta referat naj bi stal potem svojega urada v stalnem stiku s krajevno zdravstveno oblastjo.

Vsem šolskim in javnim knjižnicam naj se na državne stroške priklopi slovenska in srbohrvatska **protialkoholna literatura**.

V večjih krajih naj se ustanove **pivnice za mleko in pristne sadne sokove**, združene s prodajo svežega in suhega sadja, medu in kruha.

Društvom in organizacijam, ki se zavzejo v to, da se vrše njih izleti na brezalkoholni podlagi, naj se dovolijo na državnih železnicah **vozne ugodnosti**.

Vse veselice in druge prireditve **protialkoholnih društev** in organizacij naj bodo **davka proste**.

Socialno-gospodarsko in kulturno žensko društvo v Ljubljani.

17. marca t. l. je bil izredni občni zbor »Sloge«, ki je soglasno sklenil reorganizacijo »Sloge« v »Socialno-gospodarsko in kulturno žensko društvo«. Namen novega društva je glasom š. W. pravit: »Namen društva je, da pospešuje kulturni, socialni in gospodarski razvoj slovenskega ženstva. Ta namen hoče doseči s tem, da bo izdajalo periodične publikacije in knjige; da bo prirejalo predavanja in poučne tečaje iz vseh panog kulturnega in socialnega življenja; da bo nastopalo za politične pravice žen, ne da bi se s tem vezalo na katerikoli politično stranko; da bo snovalo lastne gospodarske naprave; da bo podpiralo vsa stremeljenja, ki so v skladu z njegovim namenom in bo posvečevala največjo pozornost socialnemu položaju žen in delovalo za njegov povzdig. Bavilo se bo pa tudi z vsemi vprašanji, ki zadevajo telesno in duševno zdravje narodnega podmladka«. Iz teh določb je jasno razvidno, da hoče novo društvo oživeti moderno žensko gi-

banje med Slovenkami. Zato vabimo vse žene, ki jim je na tem, da sodelujejo po svojih močeh in zmožnostih za napredek ženstva in naroda, da pristopijo k društvu. Vsaka, ki se zanima za žensko gibanje, naj se javi, dobila bo vsaka potrebna pojasnila. Odborove seje društva so javne, dostop na seje imajo vse članice in se jih lahko udeležujejo s posvetovalnim glasom. Dokler nima društvo svojih prostorov, bodo odborove seje v šentjakobski šoli, II. nadstropje. Vsa pojasnila, osebna in pismena, pa daje vsak dan, razen sobot, nedelj in praznikov od 3.—5. Alojzija Štebijeve, Ljubljana, Dunajska cesta 25. — 17. t. m. je bil soglasno izvoljen za dobo enega leta sledeči odbor: Alojzija Štebijeve, predsednica; Magda Sterletova, podpredsednica; Vera Albrechtova, Marija Debeljakova, Lidija Gorupova, Vida Jerajeva, Vida Novakova, Malči Prijatelj, Mara Puntarjeva, Ivana Slugova, Albina Svetkova, Helena Škuljeva, Milka Umbergerjeva in dr. Anjuta Zalokarjeva, odbornice; Vita Zupančičeva in Lea Kobalova za namestnici; Iva Logarjeva in Klementina Vehovčeva za pregledovalki računov.

Zlasti pričakujemo, da bodo sodelovale v tem društvu slovenske učiteljice, ki so v prvi vrsti poklicane vzdržiteljnice naše ženstvo, da bodo pridobile društvu čim več članic in naročnic ženskemu listu, ki ga bo pričelo izdajati društvo v najkrajšem času. Naj ne bi bilo še tako majhnega kraja širom Slovenije, kjer ne bi našel učiteljica zbirala žen k skupnemu delu za navedenimi cilji. Da ne zaostanemo za svojimi sestrami Srbkinjami in Hrvatkami, je dolžnost vsake Slovenke, da moralno in gmotno vzdržujemo edini ženski list, ki naj postane naše skupno ognjišče, ki nas bo ogrevalo, kojemu neumorno donajamo goriva, da nam ogenj na njem ne pojenja!

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za mesto Ptuj** in ptujski okraj ne priredi izleta dne 7. V. t. l. v Zavrč, kakor je bilo sklenjeno pri zborovanju dne 9. IV., ker so radi volitev gostilne zaprte. O izletu sklepa se tekoči teden odbor. Ivan Klemenšek, t. č. predsednik.

+ **Litijsko učiteljsko društvo** ima svoj redni občni zbor v soboto dne 30. aprila t. l. ob 13. uri v Litijski s sledečim vzoredom:

1. Otvoritev občnega zbora.
2. »Učiteljica in gospodinjstvo«, predava tovarišica Jerica Zemljanova.
3. »Iredentizem«, predava tovariš Tone Lazar.
4. Odborovo poročilo.
5. Volitev novega odbora.
6. Slučajnosti.

Zaradi važnosti zborovanja in društvenega ugleda prosimo, da se udeležite prav vsi. Odbor.

+ **Zborovanja Tržiškega krožka** Okr. učst. društva za Krški okraj, ki se je vršilo dne 7. apr. t. l. v Mokronogu, se je udeležilo 48 tovarišev in tovarišic. V otvoritvenem pozdravu vsem zborovalcem in imenom zaslužnemu g. nadzorniku L. Stasny, tovarišem in tovarišicam izven krožkovega območja in zaslužnim krožkovim duševnim in materialnim, — omenja tov. naduč. V. Klanšek, da nas je na naših zborovanjih vedno in povsod spremljala le velika misel nesebičnega in smotrenega dela za povzdigo šole, naroda in stanu.

Jasno je začrtana naša pot, pri kateri ni ostati, ampak naše misli gredo višje in višje... Zavedamo se, da je šola svetlišče, kamor stopamo premišljeno pripravljene duše, da je mladina ideal, nam izročena v oblikovanje, vemo, da je med široko ljudsko maso naša izvenšolska delavnica, v katero stopamo ob vsaki priliki ter ne poznamo uradnih dni in ur, ampak delamo vedno in vsepovsod in to nam bodi za uspehe najsigurnejša garancija. Ne zabimo bratov onkraj, ker so naše krvi in pomagajmo jim kvišku. Pozdravljal je v znamenju prosvetnega, kulturnega in narodnega dela, v katerem je zmaga zagotovljena.

Na brzojavni pozdrav vodje prosvetnega poverjenišva g. Skaberneta se mu vračajo iskreni pozdravi zborovalcev.

V referatu: »Podrobni učni načrt za prirodopis in prirodoznanje« poda tov. naduč. I. Pirnat splošne smernice, ki naj bi nas vodile pri sestavi teh načrtov.

Pri stvarni in vseskozi zanimivi debati, katere so se s posebno živahnostjo udeleževali g. nadzornik, tovariši Lunaček, Berce, Levstik in Roje, so prišli v razgovor tudi podrobni učni načrti, katere je sestavil tovariš Levstik iz Krškega in se je sklenilo, da se je baviti s tem predmetom najintenzivneje, da bo delo kar moč popolno dovršeno. V ta namen se pomnoži anketa, ki ima izdelati načrte za zemljepis in zgodovino še z nekaterimi člani in dovrši tudi to delo. Po dokončanih učnih načrtih za realije bomo stremeli za knjižničarji, v katerih bo zbrana snov po načrtih. Glede maksimalnosti oziroma minimalnosti zmaga minenje, da naj bodo načrti maksimalni, ker puščajo učitelju prost razmah in tudi lokalnih razmer ni moč ukeniti.

Bivšemu poštvovalno-delavnemu predsedstvu tov. T. Grčarju, ki je premeščen v službovanje na Barje, se izreče za trud zahvala.

Prihodnje zborovanje se bo vršilo v soboto dne 21. maja t. l. v St. Janžu istočasno z enketo za sestavo načrtov za zemljepis in zgodovino.

Po zanimivem in vsestransko dobro uspelem zborovanju se snidejo zborovalci veselih obrazov pri skupnem obedu, po katerem so se neprislilno menjavale vesele pesmi z živahnimi in odkritimi prijateljskimi razgovori, ki so mogli le pod okriljem našega iskrenega in nesebičnega tovarštva.

+ **Iz odborove seje »Društva vpokejenega učiteljstva«** z dne 6. t. m. — Poleg običajnih točk se je prečital zapisnik zadnje seje in se odobril. Tajnik je poročal, da so bili v teku dveh mesecev trije smrtni slučaj in sicer: Ravnikar, Wenowsky in Engelman; za nje se je izplačalo 738 kron. — Prošnja na magistrat za cenejši premož v Ljubljani stanujočim je imela uspeh. Mnogim članom se je ugodilo. — Podporni član g. G. H. iz Šoštanj nam je poslal 12 K podpornine; hvale mu! — Sprejemnice so se odposlale: Ag. Bregar, Mart. Brezniku, Franc Vrečku in Iv. Trobeju v Slov. Gradec. — Mnogim članom in ne članom, ki so prosili odbor, da naj jim poizve o rešitvi njihovega vloga na viš. šol. svetu ter jim poda kake nasvete, kako priti do povznanja njihovih plač, se je deloma ugodilo. — Na zahtevo policijskega ravnateljsva se je istemu poročalo, da ima društvo 124 pravih in 14 podpornih članov. — Za časa snovanja učiteljske pragmatike se je izročil kratak koncept za zvišanje naših prejemkov s priporočilom gosp. poslancu I. Reismurju. — Neko hranilnico se prosi za podporo. — Nastali so novi društveni stroški pri čerkovnem uradu pod imenom manipulacijske pristojbine, katere je blagajnik že izplačal v znesku 41.19 K. — Odbor je vzel tajnikovo poročilo na znanje.

Blagajnik predlaga, da se radi narastle draginje pristopnina zviša z 1 K na 1 D; vsak smrtni slučaj pa mesto 2,60 K na 1 in pol dinarja. Drugi član odbora pa je za to, da se pristopnina zviša na 5 dinarjev. Sklene se, da se o teh predlogih, kakor tudi o predlogu, da se čez 70 let star nihče več ne sprejme v društvo, sklepa pri občnem zboru, ki bo dne 8. junija t. l.

Za nove člane se sprejmejo: Ana Engelman, Marija Stenšek in Marijana Majer. Izključita pa se en član in ena članica.

Pri posameznih nasvetih se soglasno in odločno sklene, da se napravi vnovič dobro podprto in rezko prošnja na ministrstvo prosvete v Beograd, ki se predloži potom poverjenišva prosvete po treh osehah, ki gredo v avdienco tja.

Treba je res korakov, da odpravimo naš žalosten položaj, kakršnega nam slika Bukovski poet:

Umirati in ne umreti —
to položaj je pač strašan,
ki ga deležen si na sveti
učiteljski ti veterani!
Za žrtve, trudov preobilo
ti starčku, beda je — plačilo!

Prošnja navaja, da se nas je pozabilo, kako potrebni smo zvišanih prejemkov; dalje da smo te z velikim trudom pošteno zaslužili in slednjič, da se nam pokojnina nakaže v dinarski valut s prikladnimi po zakonu z dne 23. julija 1919 členu 33 ter zjednači s pokojnino, ki jo učitelj dobiva danes, ko stopa v pokoj. V slučaju pa, da bo draginja še naraščala, tudi ta ne bo več zadostovala.

Po izčrpanem dnevnem redu je zaključil predsednik sejo. S. P.

+ **Učiteljsko društvo za kočevski okraj** je zborovalo dne 9. aprila v Velikih Laščah. Navzočih je bilo 39 članov; med temi 6 novih. Izmed odsotnih se ni nihče opravičil, česar pa nikakor ne odobravam. Dolžnost vsakega člana je redno posejanje zborovanj, ako pa je kdo zadržan, naj vsaj opraviči svojo odsotnost.

Predsednik je v kratkih besedah orisal trnjevo pot slovenskega učiteljstva. V onih dneh najhujšega trpljenja, najbrdkejšega zapostavljanja in največje bede je stal na čelu našega društva mož jeklenega značaja **Franc Stefančič**, nadučitelj v Velikih Laščah.

Predsedoval je društvu od l. 1908.—1920. V odlični službi preko Golgotе do vstajenja, ki smo ga pričakovali v Jugoslaviji. V znak hvaležnosti je imenovalo društvo tov. Stefančiča častnim članom in mu poklonilo diplomu. Činjen se je zahvalil za izkazano odlikovanje in znatno podprlo društveno blaginjo. Hvala in čast mu!

Drugo točko dnevnega reda je izpolnilo predavanje tov. Alfonza Završnika: »Šolstvo v Sibiriji«. Kot vojni ujetnik je preživel 5 let v Sibiriji in okusil nasilje carizma in boljševizma. Prinesel je s seboj večjo zbirko slik, fotografij in različnega denarja. Živo nam je slikal bedo sibirskega učitelja-izgnanca, opisal pa tudi moderno opremljeno šolo v sibirskem mestu. Predavanje je bilo vseskozi zanimivo — videl si se v duhu predstavljenega v sibirski razmere. Tov. Završnik je žel zasluženo pohvalo in priznanje po končanem predavanju.

Pravila okr. uč. društev, objavljena v Uč. Tov. št. 21. lanskega leta, so bila sprejeta z malimi izpremembami, vendar bomo o njih še sklepali pri prihodnjem zborovanju.

Pri oddaji učiteljskih službenih mest naj veljajo smernice, ki smo jih sprejeli na tem zborovanju, da se ognemo vsaki korupciji in protekciji.

1. Pri nameščenju velja vselej načelo, da je upoštevati: a) službeno dobo, b) službeno ocenjo, c) družinske razmere.

2. Vsako definitivno mesto mora biti oddano potom razpisa oziroma se na gorenje tri točke in brez ozira na morebitno dosodanjo pridelitev.

3. Maturantov ni nastavljal na enorazrednice.

4. Dve službeni leti, ki jih je kdo prebil na oddaljeni enorazrednici, naj štejejo pri kompetenci za tri.

5. Vsako učno osebo je takoj odpustiti iz službe, ako ne bi hotela služiti na zaprosenem mestu.

Sprejeli smo nadalje resolucijo, da višji šolski svet čimprej nakaže in izplača upravičencem selitvene stroške.

Protestiramo proti odslovlitvi komunističnega učiteljstva iz službe brez disciplinarne preiskave.

Tov. Vrbič predlaga, naj bodo mladinski spisi trdnj vezani z vrvico, ne z žico, oprema naj bo trpežna in ne luksurjozna, pridejan naj bo tolmač manj znanih besed, in mladinski pisatelji naj se ogibljejo tujk.

Društvena članarina znaša 250 K. Društvo pristopi k čerkovnemu prometu. V kratkem razpošljemo položnice, po katerih naj vsak čimprej pošlje vsaj polletno članarino. Morda se kateri izmed neudeležencev tudi denarno opraviči?

Prihodnje zborovanje bo 4. junija v Sodražici. Predavanje tov. Vrbiča »O zadružništvu« in občni zbor!

Tajnica.

Vestnik meščanskih šol.

Odborova seja našega društva v Celju dne 3. IV. 1921. Predsednik pozdravi navzoče in potrudi sklepčnost. Nato poroča o došlih in izdanih dopisih. Med drugimi omeni posebno tudi odlok pokrajinske vlade o potrditvi pravil. Glavni namen seje je bil, spraviti posamezne točke, ki so jih obravnavali doslej odseki, v sklad in odposlati na pristojna mesta.

Glede nadzovanja in nadzornikov se je odbor po temeljiti debati odločil za sledeči predlog: »Učiteljsko društvo m. š., ki je v njem doslej vključenih približno 120 tovarišev in tovarišic, prosi, naj merodajne oblasti v svrhu enotnega razvoja meščanske šole postavijo iz vrst meščanskošolskega učiteljstva enega samega nadzornika za vse meščanske šole. Vse uradovanje meščanske šole bodi v direktni zvezi z njim brez posredovanja okraj. šol. svetov izvzemši gospodarske posle.

Ker pa bi bilo delo takega nadzornika preveliko, prosimo, da se za prehodno dobo iz vrst starejšega mešč. učiteljstva imenujejo posvetovalci za posamezne stroke, ki imajo nalogo, večkrat posočati mešč. šole in dajati učiteljstvu navodila, ne da bi imeli pravico ocenjevanja.

Če bi se ta predlog ne dal izvesti, prosimo, da oblasti uvedejo prepotrebne ravnateljske konference, ki bi naj bile vsaj štirikrat na leto.

Z ozirom na učno obveznost je bilo sklenjeno: Učna obveznost bodi za strokovnega učitelja najmanj 22 ted. ur, največ 25 ted. ur. Za vsake 4 ure jezikovnega pouka in načete 4 ure se uračuni 1 ura za popravno nalogo. Učiteljem druge skupine gre za pouk v računstvu v vsakem razredu po pol ure za popravno nalogo. Vrhitega imajo upravniki zbirki in knjižnice vračunjeno: za prvo skupino 1, za drugo 2 in za tretjo 1 ted. uro; za knjižnico tudi 1 ted. uro. Učna obveznost ravnateljstva do 3 razrednih šol je najmanj 10, največ 15 ur na teden. Za vsak nadaljni razred pade obveznost za 2 ted. uri.

Nadure se štejejo od minuma in znaša njih nagrada 80 K za tedensko uro na mesec. Neobvezni predmeti se štejejo v učno obveznost, a le pod pogojem, da prejema vsakdo, ki ima poleg svoje strokovne usposobljenosti še specialno usposobljenost, predpisano za dotični predmet, za vsako uro v tem predmetu brez ozira na obveznost najmanj 50% normalne nagrade za naduro. Če je s takimi urami prekoračen minimum, je prejemek za dotične ure potem 150% normalne nagrade za nadure. Nadomeščanje odsotnega tovariša se nagradi v smislu nadure, če traja več nego 14 dni. Takojšnja ureitev vprašanja učne obveznosti je nujna potreba in naj se izvrši vsaj do konca tekočega šolskega leta. Takse za izpise privat. učencev za meščanske šole naj se primer- no povišajo, kakor so se že ponovno povišale takse za druge izpise na srednjih šolah.

Prav tako bridko občuti meščanskošolsko učiteljstvo neurejenost glede svojih plač. Vztraja pri tem, da imej strok. učiteljstvo za en činovni razred višje prejemke kakor ljudskošolski učitelj istih let, kar odgovarja prilično 25% poviška. Ravno tako naj ima ravnatelj nekoliko doklade več nego vodja ljudske šole z istim številom razredov. Vodje meščanskih šol naj imajo pravico do prostega stanovanja, oziroma stanarine. Ker ima osnutek novega zakona tudi tozadevna določila, ki pa se še ne udeležujejo, naj ostane za prehodno dobo stari zakon v veljavi. Zadeva naših prejemkov naj se uredi takoj.

Nekatere meščanske šole so prenapolnjene z učenci. Število učencev ne sme v posameznih razredih presegati števila 40.

Najbolj se občuti pomankanje učil za zgodovino in zemljepis, ker se je bivša vlada najbolj brigala za nemško zgodovino in nemške pokrajine. Mladina naj vzljubi jugoslovansko domovino. To je le mogoče, če jo spozna vsaj potom primer- nih slik. Zato prosimo, naj oblast poveri naše